

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ДРЖАВЕН АРХИВ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. СА-268/1

25. 01. 20 17 год.

СКОПЈЕ

Република Македонија
Државен архив на Република Македонија

П РА В И Л Н И К

За категоризација на иматели на архивски материјал и
валоризација и категоризација на архивски материјал

Скопје 2017 година

**ДРЖАВЕН АРХИВ
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

Бр. 01 - 268/1

25.04. 2017 г.

СКОПЈЕ

Врз основа на член 55 став 2 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Сл. весник на РМ" бр. 58/2000, 44/2002, 82/2008, 167/2010 и 51/2011) и член 36, став 1, алинеја 5 и 11 од Законот за архивски материјал ("Сл. весник на РМ" бр. 95/2012, 41/2014, 72/2015, 148/2015, 169/2015 и 53/2016), директорот на Државниот архив на Република Македонија донесува

П РА В И Л Н И К

**За категоризација на иматели на архивски материјал и
валоризација и категоризација на архивски материјал**

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој Правилник се утврдуваат критериумите, начинот и постапката за категоризација на иматели на архивски материјал, како и целта, критериумите, начинот и постапката за валоризација и категоризација на архивскиот материјал во Државниот архив на Република Македонија (во понатамошниот текст Државен архив).

2. КАТЕГОРИЗАЦИЈА НА ИМАТЕЛИ НА АРХИВСКИ МАТЕРИЈАЛ И КАТЕГОРИЗАЦИЈА НА АРХИВСКИ МАТЕРИЈАЛ

Член 2

На валоризацијата и категоризацијата на архивскиот материјал му предходи категоризација на имателите на архивски материјал како еден од основните предуслови за валоризација и категоризација на архивскиот материјал.

Член 3

Категоризација на имателите на архивски материјал се врши врз основа на следните критериуми:

- времето, местото, улогата и функционирањето на имателот на архивскиот материјал во државниот, политичкиот, стопанскиот, културниот и останатиот живот,
- степенот и развитокот на основната дејност, организациона поставеност и сл.,
- број на иматели со иста или слична дејност на одредено подрачје и степенот на комплетност на архивскиот материјал настанат во процесот на функционирање на имателот.

Член 4

Врз основа на критериумите од член 3 од овој правилник, се врши утврдување на приоритетни и неприоритетни иматели на архивски материјал.

Приоритетните иматели на архивски материјал се групираат во 2 категории, и тоа:

- 1 категорија на која и припаѓаат иматели на архивски материјал од особено значење за државата,
- 2 категорија на која и припаѓа останатите иматели на архивски материјал од значење за државата, имателот и за научни истражувачи.

Приоритетни иматели на архивски материјал се:

1. Собрание, Претседател на држава, Влада, Управа и јавни служби,
2. Правосудство и Судови,
3. Воени единици, установи и организации,
4. Просветни, културни, научни установи и организации,
5. Социјални и здравствени организации,
6. Стопански, банкарски и осигурителни организации,
7. Општествено политички организации, партии, друштва и здруженија,
8. Верски организации,
9. Семејни фондови,
10. Лични фондови,
11. Збирки на документи,
12. Поединечни документи.

Во групата неприоритетни иматели на архивски материјал се оние иматели кои создаваат архивски материјал кој има помало значење за државата.

Член 5

Во приоритетни од 1-ва категорија припаѓаат следните иматели:

1. Собрание, Претседател на држава, Влада, Управа и јавни служби:

1.1. Архивски фондови до 1944 година

- архивски фондови до 1918;
- архивски фондови од 1918-1941;
- архивски фондови од 1941-1944;
- НОО;

1.2. Архивски фондови по 1944 година

- АСНОМ;
- Собрание на НРМ/СРМ/РМ;

- Влада на НРМ, извршен совет на СРМ, Влада на Р.Македонија;
- министерства, секретаријати, совети, главни управи, главни дирекции, дирекции, комитети и комисии на НРМ, СРМ и РМ, агенции, управи, комисии, совети.

2. Правосудство и судови:

2.1. Архивски фондови до 1944 година

- Битолски, Штипски, Дебарски, Тетовски, Прилепски, Охридски кадилак, окупаторски и други судски органи до 1944.
- Врховен шеријатски суд до 1941 година;
- правосудни институции до 1944 година;
- црковна православна митрополија (1919-1941);

2.2. Архивски фондови по 1944 година

- Уставен суд на Македонија;
- Врховен суд на Македонија
- Јавно/државно правобранителство на Македонија;
- Републички општествен правобранител на самоуправување;
- Републички јавен обвинител;
- Стопански суд на Македонија;
- окружни стопански судови;
- окружни и околиски судови во Македонија;
- Републички судски совет
- останати правосудни органи.

3. Воени единици, установи и организации:

3.1. Архивски фондови до 1941 година

3.2. Архивски фондови по 1941 година

- Врховен штаб на НО војска на Југославија;
- Главен штаб на Македонија;

- корпуси, дивизии, оперативни зони, бригади, батаљони и одреди на НОВ и ПО на Македонија;

- ЕЛАС и ДАГ;

- фондови на окупаторски единици, установи и организации од 1941-1944 година;

- Републички штаб на ТО;

- Републички штаб на ЦЗ;

- Генералштаб на РМ;

- и слично.

4. Просветни, културни, научни установи и организации:

- просветни установи до 1913 година;

- културни и научни установи до 1944 година;

- Факултети и Виши школи до 1944 година;

- научни установи - институти од вонредно значење по 1944 година;

- универзитетите по 1944 година;

- државни, управни и културни установи: Архив на Македонија, Музеј на Македонија, МАНУ, МНТ, Филхармонија, НУБ, МТВ, културни манифестации од државно значење и др.

-средни училишта до 1944.

5. Социјални и здравствени установи до 1944 година

6. Стопанство, банкарство и осигурување:

- стопански здруженија до 1944 година;

- трговски агенства до 1944 година;

- стопански претпријатија од државно значење;

- иматели на архивскиот материјал за објекти од стратешко значење за Републиката;

7. Општествено политички организации:

- политички и политичко-општествени организации до 1944 година;
- граѓански организации до 1944 година;
- обласни и месни комитети на ЦК на КПМ, 1941-1990 година;
- политички организации и други здруженија од вонредно значење за

Републиката;

- окружни и обласни комитети на КПМ;
- политички партии по 1990.

8. Верски установи и организации:

- верски установи до 1944 година;
- Македонска православна црква и други верски организации по 1944.

9. Останати:

- македонско-револуционерно и културно-преродбеничко движење до 1944 година.

10. Семејни и лични фондови:

- фондови на истакнати семејства чија дејност има посебно историско значење;
- лични фондови на револуционери, преродбеници, борци и истакнати личности од политичкиот, културниот, просветниот и јавниот живот.

11. Збирки и поединечни документи од исклучително значење за историјата на Македонија

12. Фондови донесени од странство по пат на истражување од исклучително значење за историјата на Македонија

Член 6

Во приоритетни од 2 -ра категорија припаѓаат следните иматели:

1. Управи и јавни служби на општините, околиите, градовите и реоните:

- локална самоуправа.

2. Правосудство и судови:

- општински, основни и апелациони судови во Македонија;
- судови на здружен труд во Република Македонија;
- општински јавни обвинителства;
- Општинско јавно правобранителство;
- Општински правобранител на самоуправување.

3. Воени организации:

- општински штабови на ТО;
- општински штабови на ЦЗ.

4. Просветни установи:

- факултети, институти, педагошки академии и виши училишта по 1944 година;
- средни училишта по 1944 година;
- културни и научни институции по 1944 година кои имаат локално значење (библиотеки, музеи и др.);
- културни и научни манифестации по 1944.

5. Социјални и здравствени установи:

- здравствени и социјални установи по 1944 година;

6. Стопанство, банкарство и осигурување:

- стопански здруженија - комори,

- значајни стопански претпријатија од локално значење;
- трговски, угостителски, туристички и сообраќајни претпријатија од државно и локално значење.

7. Политички организации:

- политички и граѓански организации и друштва по 1944 година;
- хуманитарни и културно-просветни друштва по 1944 година;
- околиски и општински општествено-политички организации;
- друштва и здруженија по 1944.

8. Семејни и лични фондови:

- фондови на истакнати лица и семејства чија дејност има локално значење;

9. Збирки и поединечни документи кои не се од исклучително значење за историјата на Македонија.

2. КРИТЕРИУМИ ЗА ВАЛОРИЗАЦИЈА И КАТЕГОРИЗАЦИЈА НА АРХИВСКИ МАТЕРИЈАЛ

Член 7

По извршената категоризација на имателите на архивски материјал се пристапува кон валоризација и категоризација на архивскиот материјал.

Член 8

Валоризација на архивскиот материјал претставува одбирање на архивскиот од документарниот материјал и се врши со цел за архивскиот материјал да се обезбеди сместување, физичко-техничка и технолошка заштита, стручно-научно истражување, проучување и обработка, како и негово користење за разни цели.

Член 9

Валоризираниот/Одбраниот архивски материјал се категоризира со цел да се утврди значењето на архивскиот материјал за државата, науката и културата.

Член 10

Категоризацијата на архивскиот материјал се врши врз основа на следните критериуми:

- содржината на архивскиот материјал;
- авторство (создавач на архивски материјал);
- време и место на настанувањето на архивскиот материјал;
- единственост/реткост/ неповторливост на архивскиот материјал;
- изворност (оригинал)-репродукција (копија) на архивскиот материјал;
- автентичност - правна валидност на архивскиот материјал;
- сочуваност - комплетност на архивскиот материјал;
- јазични и други внатрешни и надворешни карактеристики на архивскиот материјал.

Член 11

Содржината на архивскиот документ претставува збир на севкупни особено значајни информации за одредени процеси, настани, појави, институции и личности од посебно значење за државниот, политичкиот, економскиот и културниот живот во Република Македонија.

Содржината на архивскиот материјал треба да има особена вредност и значење за функционирањето на имателот, како и да има особена вредност и значење за научни цели и друго користење во Државниот архив на Република Македонија.

Авторството како критериум за категоризација на архивскиот материјал се определува врз основа на местото, улогата, надлежностите и задачите на создавачот (имателот) на архивскиот материјал за државниот, политичкиот, економскиот и културниот живот во Република Македонија.

Времето и местото на настанување на архивскиот материјал има особено значење ако е создаден во време и место на значајни општествено-политички промени, кои особено влијаеле на севкупниот општествен живот и има посебно историско значење при нејзиното категоризирање.

Единственост/реткост/ неповторливост има особено значење ако документите се јавуваат во единствена форма и вид и содржат релевантни податоци и информации.

Изворноста (оригиналноста)/ репродукција (копија) на архивскиот материјал се применува за документи што се создадени во повеќе примероци, при што приоритет има оригиналниот (изворен) примерок, озваничен како архивски примерок.

Автентичност - правна валидност на архивскиот материјал имаат оние документи кои поминале во службена постапка на упис, озваничување (печат и потпис на овластеното лице) и служат како доказ во правниот промет.

Степенот на сочуваност - комплетност на архивскиот материјал се однесува на архивскиот материјал кој не е комплетен и во него недостасуваат основни документи за историјатот и дејноста на имателот, а постојат други документи со помало содржинско значење кои можат да дадат претстава за историјатот и дејноста на имателот а кои се вреднуваат во категоријата на основни документи.

Јазичните и другите внатрешни и надворешни карактеристики на архивскиот материјал, видот на материјалот и медиумот (носачот) на кој е набележан материјалот (хартија, микрофилм, ЦД и сл.), се категоризираат според јазикот и другите внатрешни и надворешни карактеристики на архивскиот материјал.

3. ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 12

Со денот на влегување во сила на овој Правилник престанува да важи Правилникот за валоризација, категоризација, заштитно микрофилмување, копирање и дигитализација на архивската граѓа, бр. 01-228/1 од 24-01-2006 година.

Член 13

Овој Правилник влегува во сила со денот на донесувањето.

ДИРЕКТОР
Д-р Филип Петровски

